

Változás határok nélkül

Lapunk idei utolsó száma nem kisebb célt tűzött maga elé, minthogy felelevenítse a harminc évvel ezelőtti magyar adventi és karácsonyi csoda emlékét. Kísérletünk eleve kudarcra volt ítélve. Nem csupán azért, mert a csoda egyszeri és megismételhetetlen – de harminc év mindennapos csalódásai, kilátástalan küzdelmei, érthetetlen vereségei és veszteségei tükrében felidézhetetlen is. Hogyan beszélhetnénk csupán a közösen átélt temesvári csodáról önmagában – Marosvásárhely „fekete márciusa”, december ötödike, az autonómiaküzdelmek sikertelensége, a háborúban megsemmisítésre kárhozott délvidéki magyarság, a napjainkban is üzött kárpátaljai honfitársak vagy éppen az Úzvölgyében történt gyalázat nélkül?

A próba bár kilátástalan volt, hiábavalónak mégsem mondhatjuk. A magyar történelem elmúlt évszázadainak kulcsszava – a mégis – egyenesen parancsoló kötelességgé teszi, hogy megragadjuk történelmünk legszebb, betlehemi csillag fényességű pillanatait. Ki gondolta volna, hogy Molotov-koktélos fiatalok – ha időlegesen és iszonyatos véráldozatok árán – megfutamtították a világ legrettegettebb hadseregét? Ki gondolta volna, hogy egy fiatal magyar református lelkész gyülekezetével és a mellé sorakozó, kezdetben tucatnyi magyar és román emberrel sikerrel szállhat szembe a nagyhatalmú diktátorral, annak félelmetes titkosszolgálatával és gyilkos rendszerével? És ki gondolta volna, hogy az évtizedek alatt eltompított és külhoni honfitársai iránt tudatosan *érzéketlenített* társadalom példátlan szolidaritásáról tesz majd tanúbizonyságot a legnagyobb veszély idején? Azt az ünnepi pillanatokban se feledjük, hogy a változás ellenkező irányú is lehet: azt a szolidaritás felemelő gesztusai tükrében és a rendszerváltás várakozó derűjének idején aligha hihettük, hogy a most tizenöt éves december ötödikére és az azt követő kollektív szégyenérzetre sor kerülhet, mint ahogy azt sem gondoltuk, hogy fiatal magyarországi politikusok azt várják majd határon túli kor- és honfitársaiktól, hogy önként vállalják a közösségi (ön)tudathasadást. (Ne csak „jó magyarok”, de „jó szlovákok – románok, szerbek, ukránok – is legyenek”.)

Harminc év keserű tapasztalat árán megvett tanulsága, hogy nincs különbség budapesti, temesvári, pozsonyi, szabadkai, nagyszőlősi, müncheni vagy éppen párizsi magyar között. Hogy „egy vérből valók vagyunk” – és együtt akár határtalan, minden határon túlmenő változásokra is képesek lehetünk.

Budapest, 2019. december 16.

